

Михаїло Орест

ДРЖАВА

СЛОВА

1952

Д Е Р Ж А В А С Л О В А

МИХАЙЛО ОРЕСТ

ДЕРЖАВА СЛОВА

1952

НАКЛАДОМ ПРИХИЛЬНИКІВ ТВОРЧОСТИ АВТОРА
ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

M. Orest

'THE REALM OF THE WORD

UKRAINIAN POEMS

Обкладинка роботи мистця
Михайла Дмитренка

СЛОВО

*В сліві блага і слави
Слово входить у світ,
Начаток святої держави
Ясус його прихід.*

*I тих, що його творили
I кликали в віщих снах,
На вид надземної сили
Поймає радісний жах.*

*Воно ж поступає — піщани
Малій і янголам брат,
Над гори зноситься сині
Райський його маєстас.*

*I на забутих могилах,
Як чистої вісти посли,
Руки лілей прабілих
Соном чутким процвіли.*

1946

ПРИЧАЛ МАНДРІВНИМ

КНИГИ МІСТА

Був листопад і ніч була надворі,
Хололи в темних снах ряди будов;
Був листопад — і в тій порі суровій
Безлюдним містом я в задумі йшов.

Гойдалась ліхтарів німа сторожа,
Нічницям владно піддана тяжким,
І з шемранням сухим тонка пороша
Зміїлась по камінню бруковім.

І, наче повість мук, руїн, кормиги,
Що пронеслась над містом у віках,
Вітрів талуючих гнівні квадриги
Несито мчали в чорних деревах.

Спинився я. Моя днедавня туга,
Весь безмір розпачу, весь біль образ
Із грудей, із в'яжуцьої кільчуги,
Потоком скарги вирвались нараз:

„Чи знато ти, які скарби любови,
О місто, славо краю, сонце душ,
До тебе виплекав, скарби спадкові,
Я, нині бідний і суровий муж?

Як вірив я, як рвався я до тебе
В погожі дні дитинної пори!
І я прийшов, твоє сафірне небо
Послало гойні і мені дари.

Як свято я впевнявся на таємну
Твою потугу, що шалінню зла
Край покладе надмірному. Даремне!
Завили смерчі, віра завела!

Насильство над чеснотами твоїми,
Топтання святощів і правоти
Розгнуздане, безкарне, немислиме
Як пережити, стерпіти, знести?

І нині, битий подувом понурим,
Я не горнусь під матірнє крило:
Злочинству хмурому, безбожним бурям
Не можеш ти поставити чоло!

Я не молю: спаси, близька кончина,
Де міць твоя, твій меч, твій світливий клич? —
Мене ѹ тебе злосила хуртовина
Жене у виочу і згубну ніч.

Мій гнаний, мій понижений королю!
Тобі докір не кине ученик
І син твій — та чи чуєш бéзкрай болю
Мого, чи чуєш мій останній крик? ..“

І сталося чудо: враз замерехтіло
Крізь сіть свистячу, крізь летячий сніг
Уроче видиво, осяйно-біле,
Його відвічних непомильних книг.

І літер незбагнених спіле золото
Переливалося на сторінках —
Яких розрад, пророцтв яких висоти
В привабливих тайлисія знаках?

І світу зrimости свята, найвища
Струмилася тепло ніжність в осяйнім
Видінні — і на сил пекельних грище
Блаженно віяла крилом легким...

Ріс рик і гуркіт. Буря клекотіла,
Стрясала млу і розривалась мла —
І в бурі втратила душа безсила
Все, що в прозріннях молодих найшла.

Забув я, що не вихор і негоди,
Не плоті тъмяної сліпий похід —
Благословенні, білі, вишні води
Безсмертний міста виплекали цвіт.

Забув я, що небесні верховини
Без меж далекі від земних наруг —
Лише внизу бурхають хуртовини
І сліплять очі, і бентежать слух.

І я забув, що там, на верховинах
Несхібним ружом милостивих рук
Записано на таблицях незмінних
Всю ваготу його утрат і мук;

Що риси всі і всі його обличчя,
Позначені будуючим добром,
Ховає незнищеннє потойбіччя:
Є тільки дух, благе не гине, *ом!*

Що вічність у величнім супокої,
Єдиним подихом згасивши тъму,
Цілющою, любовною рукою
Найтяжчі рани вигоїть йому;

І він, мій город, горній, непоборний,
Розквітне в повноті усіх віків,
І легковійність радісну розгорне
Світочих, етерових прапорів,

І, як клейнод нетлінної держави,
Сіятиме без часу і кінця
На заповітних оболоках слави,
В оздобі непомеркного вінця;

І що я сам, слуга малий і бідний,
По хресних муках, по страсних путях
Найду душі притулок неоцвітний
В його вісонних, білих теремах . . .

А буря навісніла. Змії сиві
В повітрі гнались, чорному стократ,
Ад клекотів в корчійнім ночі зіві,
На прою всі сили кинув лютий ад.

І тільки там, де скорбне перехрестя
Було давніше, в моторопшу ніч,
Ясуючи жаданих чуд пришестя,
Лилося світло літер, теплих свіч;

І світу зримости свята, найвища
Струмилась ніжність, ніжність в осяйнім
Видінні — і на сил пекельних грище
Блаженно віяла крилом легким;

І янголи коли б, лишивши отній
Сад, стали обіч книг, небес посли,
Тій вісті тріумфальній, білозлотній
Вони б нового чару не дали.

Стрілою зір я слав, але намарне:
Бив душу борвій, біль її опав —
І згасло тихо видиво владарне,
І в ту я ніч його не розгадав.

І тільки провість мук, руїн, кормиги
Я чув у бурі, в диких голосах. —
Вітрів талуючих гнівні квадриги
Несито мчали в чорних деревах.

1932, 1947

ПРЕОБРАЖЕННЯ

Була весна. Струмились аромати
Від листу юного. Округлі вишні,
Всі в білому цвіту, горнулися тепло
До жовтих стін. Здавалося, ніколи
Небесна ласка ще не приступала
До людських жител так зазовно, явно,
Так віддано. Але серця людей
Були похмурі і мутні, як завжди.

І ранок надійшов, травневий ранок,
Налитий типшею, теплом і світлом.

Ополовудні рвачкий, потужний повів
Потряс доми, всі вікна розчинив,
Всі двері і на брамах розірвав
Замки. Здригнулися, жахнулись люди
І кинулись на вулиці. Недвижно
Стояло все: земля, дерева, вітер
В чеканні урочистому.

На небі,
Що синню тріумфальною сіяло,
З'явилось оболоко. Понад містом
Воно летіло з півдня, недостежним
Потоком етеровим гнане бистро,
І на бігу мінилось раз-у-раз:
Спочатку осяйне, воно димчастим
Серпанком потяглось, порожевіло
І зайніялось рубіновим огнем,
Яскравим і повабливо прекрасним.

Промчалися секунди — і посол
За обрієм пропав.

Лілійна легкість
В серця влилась людей. Ловили очі
Небачений ніколи блиск на листі,
Слух — мелодійний, ледве чутний стук
В будовах, парканах, в корі дерев,
А ніздрі — слабий аромат фіялки,
Що з брукового каменю спливав.
Здивовані, потрясені і чуйні,
Вглядалися в свою свідомість люди:
Непам'яттю минуле стало, в світ
Пришло нове, незнане на імення,
І новість та була нестерпно гостра,
І страх будила навіть, страх солодкий,
Страх, що родив тепло іскристе в грудях
І юности чуття, хмільне, поривне,
Кончині непідвладне, громозвучне —
І кожен бачив на зіницях друга,
Дружини, нареченої, дитини
Рожевий відблиск сяйва дорогоого,
Яким спахнув, проносячись над світом,
Нових часів, буття нового вісник.

1936, 1946

* * *

Північ. Безсоння гість таємничий
Прийшов і на килим ліг:
Темна одежда, темне обличчя
І темний сміх.

Кликав довічну тьму на пороги
І кляв, задихаючись, він...
Боже, пожалься життя малого,
Боже білих годин!

1925

* * *

День падає, як птах короткокрилий,
З височини непевної — і крик
З ним падає на трави побурілі,
На чорний і безлистий чагарник.

I здобич ту мисливець хмурозорий
Кладе в мішок до вбитих ним птахів,
I пажне млосно кров: моїх суворих,
Моїх розстріляних і мертвих днів.

1926

* * *

Мій ум отемнила нечувана осінь.
Я ічуся задиханим, мученим лосем
Крізь хащі, ворожі мені.

Дихання несите близької погоні
Обнадлює тіло і здавлює скроні,
Мій мозок палає в огні.

Спиніться, шалені, ви, пси невідступні!
Мисливці диявольські, бийте у бубни
І смійтесь: я впав, я поліг!

Я чую останню, смертельну знемогу,
Я чую: клекоче ваш ріг перемогу,
Ваш люто радіючий ріг.

1927

* * *

З високих веж у дальній далині
Він бачив сяйво: землю недосяжну —
І він пішов на боротьбу відважну
У зброї віри в злotoокі дні.

Та зло, погнавши полчища грізні,
Міць випило, — здавалось, невиснажну,
І похилився він: мету звитяжну
Закрили бурі крила напасні.

І смерть прийшла. Ще раз над ним постало
Видіння слави, тоскно відбуяле —
І тъмяно увижалося йому:

Борці подолані, борці скорботні
В обійми прийняли його німотні
І в ніжну, матірню поклали тъму.

1931

* * *

Напоєні світлом, блакитні озера
Стрівають свято душі;
Соняшних спраглі містерій,
Нерушно стоять комиші.

Я лілію славлю, царицю вод:
Мир золотіючий, світу клейнод,
В її процвітає білім потирі;
Дні її теплі, польудні щирі
І щастя її — в невимовній довірі
До синіх небесних висот.

Я лілію славлю, царицю вод.

Напоєні світлом, блакитні озера
Обходять свято душі;
Розкривши ласці містерій,
Нерушно стоять комиші.

1934, 1946

* * *

Щастя велике: в самотнім прозрінні
Певно і мужньо іти,
Щастя ще більше: своє поклоніння
Знати кому принести.

Ввечір мій соняшний, передосінній
Діва, клейнод з-межи жон,
Входить в осяйному благоволінні
Злотний втілити мій сон.

I перед нею, в діброві тишинній,
Я на коліна впаду.
Квіти і птиці в утісі безтінній
Славлять її, молоду.

Ти надо мною в любові нетлінній,
Владарко древ і трави,
Руки ласкаво знеси білопінні,
Благослови!

1936, 1946

* * *

Здаля бриняТЬ задумливі валторні.
Я чую, воскресаЮ, впізнаю:
То кличе ліс! І чари непоборні
Встають і душу радують мою.

І знов я бачу лісові полянки
І цмину миротворну красоту,
Що сяйво небувалого світанку
Ховає в несмртельному цвіту.

І тихі вільхи, шановливі учні,
І цій, і тій належачи яви,
Заслухались в легенди легкозвучні,
Що їх лепечуть води лісові.

Мене, замисленого ереміта,
Поросятій побік струменя плакун
Лагідно поведе у царство літа,
В отчизну квітів, нерозгадних рун.

Вперед, до миті зустрічей! В дорогу!
Твій замок, суєто, лишаю я.
Свій гімн до невидимого чертогу
Несе шукаюча душа моя.

1934

ПОЧАТОК ВЕРЕСНЯ

Прослав, душе безгіркісна, святочну благодать!
Твердь сяє пориваюча і далі мерехтять.

Ліси стоять на обрії — блакитні корогви!
І сяйво сонця стелиться на тишину трави.

Жоні велично лагідній несуть ліси привіт,
Стопою тихоплинною вона обходить світ.

Синь легітної приязні в очах її цвіте,
Від неї в воздух сіється світіння золоте.

Віднині не затіниться ніколи свіtotвір,
І вічно буде благосний, пренепорочний мир.

І свіжий повів радости омив серця гаїв,
І свіtlі стали прόстори землі, добра і днів.

1932, 1946

МУЗИКА

1

Стіни тісні і мовчання
Всіх голосів душі;
Трублять мені смеркання
Труби вітрів чужі.

Під вікнами бродить утома
І шепче слова заклять,
На двері бідного дому
Строгоу кладе печать.

І хмари, похмура челядь,
Приступлять — і троп нема,
І владарці килим простелять,
І прийде вона, зима ...

2

Та в лоні звучань колихливих
Не владні туга і тлін,
І чуда тремтінь рокотливих
Не може збороти скін.

Надобрійний подув любови —
І даль душі зацвіла,
І лине човном понова,
І дзвонить плеском весла.

І в час, коли прадідний улій
Лишає бринючий рій,
Якесь непрожите минуле
Святний розгортасе сувій.

Свята волога спочила
В задумі блідих берегів,
І молодь хмар білокрила
Відбилася в озерах див.

І лине з озер ячання
Лагідне і владно ясне,
І будиться чар нездоланий,
І чар пориває мене,

І кличе, і зве за собою,
Зве, щоб і я воскрес
І плив у затоки спокою,
На лоно блаженних плес.

1932

ВІСТКА

Пізньої ночі, в порі осінній
Мене пробудило тягуче бриніння:
Крізь тьму, що злила квартали й сади,
Пісню таємну гули проводи.

Напів у дрімоті, напів у чуванні
Озвався я весь на хоральне співання;
Поважне і ніжне, благе, зазивне,
Щастям воно поняло мене.

І серцю сказалось: генії міста
В зіркім спочутті солодощі вісти
Мені, сироті, зичливо несли,
Пробивши закон мовчання і мли.

Їх пісня лунала, задумана ласка —
І в місті будилася прадавня казка
І слала єдваб заколисливих риз,
Сердечна і рідна, рідна до сліз.

І кликали духи вдруге заснути,
І двері в незнану яву відімкнути,
В серце весни, в безвечірній день
І в літі сутніти нетлінних наджнень.

1935, 1946

* * *

Я знаю дім старий на вулиці відлюдній;
Як радує мене його ясний амир!
Навколо з гомоном минають темні буди:
А він — оподаль них, весь лагода і мир.

Мов почет, перед ним стоять каштани мідні
І тепло горнутться до ясножовтих стін.
Як тихо! Часом лист замислено лагідний
Повільно падає на мрійний мезанін.

Дверей не дише сон, і в синіх вікнах пусто;
Задума осени стоїть, велика, в них;
Колись над вікнами зламались рівні русти,
І кожен відтоді замкнувся рух і стих.

Що снять, про що мовчатъ мовчанням невѣдомым,
Въ садъ задивившися, балконъ и двое ваз?
Въ слѣпому гоновѣ проносячись надъ домомъ,
Ставъ тутъ, крило згорнувъ и спочивае часъ.

Душа господарів у домі часть лишила,
Але життя нове її мертвє і чуже —
І відсвіт радости, що тут колись бриніла,
Дім, вірний тіней друг, віддано стереже.

Осінній тишині читає він аннали
Минулих — і проте невідлуналих літ,
І серцю, що його любов'ю розгадало,
В урочій кротості беззвучний шле привіт.

КАРБИ І КОЛА

ВЕЛИКДЕНЬ

Дарма небуття над світом ворожить:
Згадавши про світлі раї,
Воля добра росте і множить
Бліскучі зусилля свої

І, в безлад безстрашно б'ючи неситий,
Борючи смертний застій,
Прагне всевладно у світ влонити
Єдиний закон: радій!

1947

ПО НЕГОДІ

Розкрилились неждано над містом весняним
Привільні теплінь і синь,
І діше в садах обітіваним пряним
Освіжений цвіт — і світ

Розкриває наземним обійми глибокі.
Ти, світе, мій друг, ти дух —
Довіри чуття, осяйні оболоки,
Радіочу рать, не зрадь!

1947

* * *

Не можу, а мушу вірити:
Думи мої і чуття
Блокають нині, як сироти,
По смерклім полі життя.

В пам'яті, сірім некрополі,
Шукаю хоч трохи тепла, —
Та марне: не збудиться в попелі
Навіть іскра мала.

Пожалься, о небо, знебулого
В тім, що зветься тепер,
Хто в царстві несхитнім минулого
Для себе поблід і помер.

1946

* * *

Былое — было ли когда?

Ф. Тютчев

Днів тіні йдуть — без барви, без лиця,
Життя гнітить, мов книга беззмістовна —
Її не хоче серце, скуки повне,
Але читати мусить до кінця.

На пам'ять неомірна, кам'яна
Вагою темною упала брила
І літ минулих спадок роздавила:
Карби лагідні, теплі письмена.

Вона, ласкава пам'ять, берегла
Слід захватів і радостей нечастих,
Що спалахнули на путях скелястих,
Де грізно клекотала повінь зла.

О, стати з чим нерадісній душі,
Що в ній затратилося незатратне,
Коли її покличе можновладне
Розстання на гіркій земній межі...

А тіні йдуть — без барви, без лиця,
Життя гнітить, мов книга беззмістовна —
Її не хоче серце, скуки повне,
Але читати мусить до кінця.

1947

ВЕСНА 1946

С. І.

Друга весна чужинна
Яскріє — та відгromи бур
Недавніх і біль самотинний
В душі твердіють, як мур.

Каштани, газони, фонтани
Будять порив. За мить
Гасне він — і як рана
Довго-довго болить.

Прокляттям тяжить утома
І радості мучить заказ.
Ділять нас ріки і строми,
Ділять безодні нас.

Але над безодні і кручі
В божественній смілості ти
До мене руки зовучі
Простреш: немислимі мости.

В твої легковійні долоні,
В їх теплий, безтінний сніг
Я чоло чорне і скроні
Скорбот потоплю своїх.

І все, що на мертвих котвах
У світі стояло, смутне,
Твоєї ніжності подвиг
Оживить, порве, сколихне.

І в захваті пінитись буде
Каштанів ошатний цвіт.
Любови, любови чудо
Сіятиме в небо і в світ.

1946

* * *

*Nicht unser Name macht
die Dinge gross . . .*

R. M. Rilke

Твоє ім'я і прізвище твоє
Душі не промовляли — бо вона
Хотіла б імені, де глибина
Угадується лагідна, де є
На небуденне натяк. Теж блідим
Дівоче прізвище твоє було
І не могло навіяти тепло
Своїм звучанням, звичним і сухим.

В сторожі світу, в янголів, для нас,
Людей, і для дерев, і для рослин
Є інші назви, визвук верховин —
І тільки в час піднесеності, в час,
Коли криляща кличе нас любов,
Прознаємо ми у видющім сні,
Як імена над нами, осяйні,
Пливуть і віють — неземний покров.

1947

* * *

Я не скажу тобі: моя любове!
Я не прошу тебе: зо мною будь!
Крізь води часу, тъмяні і смеркові,
Лежить моя тонка, самотня путь.

Моя самотня путь! В важкім безкриллі
Глушіє серце і пустіє ум,
І тільки день-у-день сухої хвилі
Докучливий і монотонний шум.

Сіріє рань розстання. І палати
В мені не буде мука і одчай:
Бо щільним панцером колишні втрати
Стоять круг серця моого. Прощай!

І не помислиш ти ніде, ніколи,
Що піднести життя похилу вісь,
Що заворожене прорвати коло
Тебе я німо приклікав колись,

І, щоб пробитися крізь зловорожу
Темницю вод, своє тяжке житло,
Душа, весніючи востаннє, може,
Тобі, незрячій, віддала весло.

1947

* * *

Оболоками загронилася далина,
І самотньому посміхається знов весна.

Із далекостей, многолюблена, о з'явись
Легковійною альсейдою край узлісь!

Бо свідомості неокованій знов цвісти:
Розтопилися в ній нерадості і льоди

І зосталася тільки соняшна глибина —
В небувалості і бувалості ти одна!

1947

День пахнув липою і незникому
Для душ нігу і далеч заповів,
І маки, королевичі полів,
Прийшли по тебе до порогів дому.

Чому в доспілу, соняшну погоду,
В чар незахитаної повноти
Ти, чуйна, не бажаєш заплести
Свою, їм рідну і ласкаву вроду?

Не мов собі: „Я знаю, не остання
Запросин ласка цих“. Бо має путь
І сиротячу світ: тебе порвуть
В нежданий час вітри, вітри розстання ...

1947

* * *

Н. Г.

Гляджу в майбутнє і смучусь: в обличчі
Його нема потішливих знаків,
Що попливуть в іскристому суріччі
Потоки наших, різних нині, днів.

Але надвечорй, як Гесперіди
Засвітять сад тисячосяjjий свій,
Схвильований, я чую: біль і біди
Не владні, ні! над голосом надій.

Мить зустрічі я сню. Коли розkvітне
Вся в білій радості душа моя —
В такій глибокій і такій надсвітній,
Що сам по ній не скочу жити я.

1946

ЛИСТ

Ми розлучились. Ні, нас владно розлучив
Війни ненатлої розбурханий наплив.
Не знаю я, коли ми зійдемося знову,
Чи нам призначено спіткання мить чудову?
Добро забуло свій у світ дороговказ,
Глухий на жалощі понятій адом час,
І, скорбний, мислю я, життя свого непевен:
В які нурти жахів нас люто пожене він?
„Жди, рабе, гіршого“ — такий є знак доби,
Доби понурої злочинства і ганьби.
Але бурханню тьми коритись я не хочу
І тужного кінця для себе не пророчу.
Повірмо в чудеса на цій землі старій:
Що *signum temporis* відміниться якстій,
Що пропадуть дими скитальства і жалоби,
Що скрестить доля знов життєві наші тропи;
З сердечним трепетом Вас привітаю я,
І, неотінена, спахне душа моя —
І після навісних негод і буревіїв
Ми знов побачимо первопрестольний Київ,
І нас, як з чорних днів всеблагосний ексод,
Цілющий стрінے шир Дніпрових вольних вод.

1944, Львів

БАЛЯДА ПРО ЧАС

Час на землі панує можновладно;
А я, нащадок рабських поколінь,
Не захотів приймати безпорадно
Його несамовитих повелінь.

I що в надхненні бунті чи в одчаї
Я вироки його тяжкі порвав,
Тепер лежу, забутий, і чекаю
У запорошеній траві канав.

А час іде дорогою блідою,
В очах скляних — всевладності жада,
І сповнена бундючності важкої
Його безлунна і страшна хода.

Я чую: з міста долітають дзвони;
Скорившись вікодавньому ярму,
Вони вітають владаря закони
І лічать кроки влесливо йому.

Свідомий переваг я первородних
Над деспотом — але, як маловір,
Під поглядом очей його холодних,
Збентежений, клоню додолу зір.

Боюся мсти, що пан готує гнівний? —
Hi! — То чого ж у клекоті боїв
Я в мужності, мені самому дивній,
Не виборов, чого не довершив?..

Але коли б, улюблена і дальня,
Мені своє люблю сказала ти,
З душі упали б кайдани безжаліні
Всеокрадаючої самоти.

В очах твоїх, в усмішках несказаних,
В твого волосся злотному вузлі
Є більше правди, ніж в усіх діяннях
Його, сліпого владаря землі.

І що простори, відстані і гори
Чуттю, що має власну далечінь
І темне перетворює в прозоре?
Уроче слово, жду тебе, прилинь!

Тоді б облесну, рабську мову дзвонів
На честь царя я чути перестав,
Я, що лежу, руйнач глухих законів,
У запорошеній траві канав.

І душу б не тривожив нерозгадний
Початок кожен і магнет кінця.
Є Вічний День, могучий і незрадний,
І живить смертних блиск його вінця.

1946—1947

* * *

Перші сніжинки повільні,
Засів ласкавих рук,
В тиші спадають недільній
На тротуар і на брук.

За м'якість і легкість неждані
Дякує серце; воно
Вільне сьогодні від дані,
Що мучить його давно.

І, заткані в сіть рухливу,
Осніжені вежі й шпилі
Думають широ й зичливо:
Щастя нема на землі.

Вгорі хтось добрий і строгий
Править ясний парастас
По днях, що скінчили дороги,
По днях, що любили нас;

По днях, що в беззвучне канули
І стали поблідлим сном
Для серця, що біди вгорнули
Його в чорноту паполом.

І тільки в тиші недільній
З неба, з покоїща їх,
Згáдки спадають безбільні —
Ніжний і мрійний сніг.

1945, Віденсь

PILGRAMBRUECKE

Вечора меч над обрієм хмари розтяв,
бolioчий меч;
хривавляться хмари, не гаснуть хмари —
і спокою нема
в небесах, на землі, ні в серці.

Коли ж із розранених хмар
витече в безвість остання кров,
на місто наляже тьма,
і в нього примчить
понурий і рвучий
вітер.

І буде битися тяжко в мости,
безлюдні і темні,
де стоїть самотня
моя душа.

І буде кричати вітер
що бénket справлятиме смерть
завтра, позавтра і завтра стократ.

В небесах, на землі і в серці
ночі мечі...

Душе душі і світло очей,
далеке світло,
далека моя!
завтра, може, загибель
моє життя не мине.

В чистій молитві своїй
згадай мене!

1945, Відень

ТА ЕСХАТА

Будь мужній серед бід і скарг не мов,
Коли життя твоє стоїть на карті —
Збагни: чого всі речі світу варті,
Як вимір не кладе на них любов?

Багрові вили в безумі вири,
В димах шаліли лови кроволитні;
Душа спустошилась — але в несхитній
І правій вірі, з гідністю умри!

Колись промчить в лункій височині
Жар-птиця; під її благим розкриллям
Земля пойметься соняшним дозвіллям
І встануть лісом животворчі дні.

Лелітиме в онові теплий світ,
А я під травами лежати буду,
Забувши, що сурма страшного суду
Покличе всі віки на відповіт.

Овіянний радінням, буду я
Ладен минулі злочини простити:
Легенда розцвіла, втілілись міти —
Тінь чорну пощо звати з забуття?

Але стенуться небеса, жезло
Спахне — і суд постане невідхильний:
Що іменується як вибір вільний,
В зачалі світові дано було.

Я б так жадав, щоб сон солодкий мій
Труб не прорвали невблаганні клики:
Була велика втома — і великий
Спочинок є по ній.

1947

ВІДХІД ЛІСІВ

Поваблений погожим літнім днем,
Далеко я за містом був. З горба
Я оглядав місцевість. Віднедавна
Закинутий сюди війни вирами,
Я полюбили встиг і город, славний
В дієписах отчизни, і горбисту
Околицю його, лісів масиви
І лінії спокійні, тихоплинні
Долин і дружніх нив, де очі маків
Вкропились рясно в натовпи недвижні
Колосся спіючого.

А проте

Утіхи не несли мені сьогодні
Ні течія полів на обрій, де
Юга тремтіла, ні вівтарнатиша
Горба улюбленого, ані запах
Гієратичний чебрецю, що густо
Процвів округ: три роки велетенське
Убивство лютувало на землі;
Суперники всесвітні, два державства
В зухвалій і безприкладній сваволі
Звели межи собою безоглядну
Війну — і ні блідої тіні права
За ними не було: жадоба влади
І заздрість на багатства несвої,
І пристрастей наука низькородна
Убивства шалові розкрили брами
В широкий світ: неоміренне зіво
Щодня, щодня, в невтомності жахливій,
Ум потрясаючій, втягало тупо

Тіл, муками покорчених, безвладні,
Покірні тисячі; по городах
Обложених населення вмирало
Від голоду і пошестей. Метал,
Діставши мертві крила і літати
Спромогу, розкидав гrimучу смерть
На городи — і їх пишнота давня,
Палатами і банями церков
Упевнено піднесена до неба,
Додолу звалищами опадала
Без форми, імені і без обличчя.
У моторошній чорняві ночей
Раптово виникаючі руїни
За мить одну, що розривалась ляском
І гуркотом оглушливим, ставали
Бездадним кладовищем для дітей
І матерів. А на майданах тъяних,
Оточених скелетами домів,
Дня другого похмуро височіли
Стовпи з повішеними, і тіла
Розстріляних бунтівників валялись
Під стінами, ще цілими...

Бурун

Всезатопляючий, жадний, пекельний
Зближався невідхильно до околиць,
Ще незаторкнених, квітучих миром,
В яких найшов притулок я дочасний —
І мав перекотитись незабаром
Неублаганим потоптом по них...

Здригнувся я. Мені здалося: гай,
Що здалека синів передо мною,
Стенувся і поплив. Головокруття?
Ні! Гай і далі плив понад землею,
Немов туману згусток прямокутній,
Помалу віддаляючись, і зник
В юзі надобрійній... Ростучий шум
Оглянувшись мене примусив: бір

За мить уже летів понадо мною.
Широкий шар землі від себе кинув
Рухому тінь, з могутнього коріння,
Що безладом звисало сталактитним,
Дрібне груддя посыпалось на мене.
Ще мить — і дах летючий прошумів,
Став меншати і закотився в далеч.

Одна за одною тополі — щасно
Яскріючі на сонці смолоскипи,
Вітрильники зелені, далелюбні —
Промчали обіч на височині
Кількох домів — і в мові нерозгадній
Бриніло шовкострунне листя їх.
Нові ліси, як велетенські птиці,
Як острови мандрюючі, зринали
З-за обрію то тут, то там, пливли
Всі в напрямі тім самім — і, досягши
Знов горизонту, тратились з очей.
Окремі дерева і групи їх
Неслися небесами, наче клапті
Розірваних навальним вітром хмар.
Але ще більший рух котився низом,
І весь простір землі роївся чудно:
Попереду, праворуч і ліворуч
Ліси пересувалися, в долинах
Довгасті вигинаючи тіла
І виповзаючи, як поїзди,
На рівнину та пагорки, щоб теж
Згубитися в далекостях зовучих.

Ліси величні, дародавці добрі,
Учителі душі, лишали землю ...

Я катакліzmів ждав. Хіба могли
Безслідно перейти діла почварні
Людини на землі? Зухвало, грубо,
Без роздуму над наслідками чину

Була порушена тканина світу,
І споконвічний лад — раптово він
Грізну перестанову розкотив.

В душі моїй закидалось бурхливо
І застогнало почуття розлуки.
Яка руйнуюча, пустельна біdnість
Мене опасти мала неминуче!
Ліси відходили. Навіки. Я
Забути мав апсиди їх спокійні,
Кругліючи на косогорах, форму
Кленового листа і запах липи;
Затертися у пам'яті моїй
З роками мусіли: весняний чар
Відродження хвилюючого їх
І невимовність заходів янтарних
В чутких палатах їх, коли вельможне
Понад землею височіє літо;
Непам'ять ялова вгорнути мала
І магію незайманих світанків,
Коли освятини поймають душу
Серед полян, радіючих і свіжих, —
І спогляdalьних осеней приявлу
По застумах, одягнених в порфіри
І в золото замислене. І я,
Я пережити мав лісів утрату,
Я, що від днів дитинства осяйну
Благословенність їх сусіства з людьми,
Подяки сповнений, спізнав і славив!..
Страх самоти, задихана тривога,
Жаль розтинаючий, благання ревне
В душі розраненій завиравали
Потужно, зглибока: всі душі предків
Озвалися з печер єства мого ...

На горб, де я, потрясений, стояв,
Здригаючись, поволі насувався
Масив шумливий. Мов казковий килим,

Піднявся він узбіччям і поплив
Повз мене; наче тороки, коріння
Дощистим шелестом зашурхотіло
По травах горбових. Могутнім здвигом
На платі, вирванім потужно з ґрунту,
Стояли мандрівці високочолі,
Далекої дороги мандрівці:
Дуби, спокійні велетні, жінотні
Берези і осики, стальнокорі
І світлі буки; а до їхніх стіп
Дитинно пригорталися кущі
Бруслини і зіноваті; ромену
І дзвоників кивав ритмічно цвіт,
Немов ясуючи мені прощання,
А в колихливім верховітті пісня
Котилась безнастансно; в ній лунали
Хвала свободі, визволена гідність,
Солодка певність пристаней нових
І співчуття до киданого світу,
І сум ясний довічного прощання
З землею, на якій вони, дерева,
Причал найшли в часи давньоколишні.

На мить, одну коротку мить мене
Всього жадання гостре обпалило:
Як вітер, кинутись на корабель
Спасенний, кинутись до щогол добрих,
Живих, свідомих мет, дорожковказних
І за навислі через борт пливучий
Кущі хиткі вхопитися. Але
Страх допуститися гріха, блюзнірства
Скував мій побрив. Я не міг, не смів
Накинути свою зухвалу малість
Містерії величині. І найгірше:
Людиною я був, тож на мені
Тяжіла також частка вин найтяжчих,
Що спричинили сколих світотвору.

Вина, блюзнірство, таک! Але чому,
Чому тоді ж, наступної секунди
Я ночі пам'ятної не згадав,
Коли катовано мене жорстоко,
Без совісти найменшої, коли
Вся, вся душа моя кричала проти
Того, що я людина: посідати
Свободи, правди і добра чуття —
І разом з тим прокляту неспромогу
З насильства вимкнутися! Як корчайно,
Рвучи всі пута, визначені нам
Одвічно, відкидався я в ту ніч
Людинності, її тіснот, бридких
Її безодень: бо в катах понурих,
В мучителях своїх істот подібних
До себе бачити я мусів, з ними
Звання людини я ділити мав!
Ганьба убійча, лута! О коли б
В мої переживання, в їх нурти
Міг заклинитись блискавично спогад
Про перебутий жах, про бунт ярливий,
Бунт понадлюдських сил в мені, про крик,
Мій намір кинутися до дерев
Що більшим був за вияв мук і болю
Катованого тіла, — мій безумний,
І з ними в путь помчатися таємну
Ніякий сумнів не спинив би, ні!..

А що, як віт вахлярне колихання
І пóкиви квіток, і пісня крон
Прощання не знаменували?.. Так,
Вони і знаком бути заохоти
Могли, скерованим до мене знаком
Запросин приязніх!.. Великий Боже!

1947, Авгсбург

ДО РІДНИХ

Де ви, що з вами? Боюсь я, не важуся серця питати.
Сили святі, о простріть крила над ними міцні!
Доле, пожалься! Багато зазнав я і горя, і туги.
Хай їх в обійми мої радісний день приведе!

1942

* * *

Жаху багато дознав я в житті — і часами дивуюсь:
Як це дитинство моє радісним бути могло?
Дякую, доле, тобі і вам, о батьки мої бідні —
Хай вас в оселях небес щастя окриє навік!

1941

* * *

Те, що будує святий, руйнує тиран темнодухий,
І вівтарі мудреця воїн рубає мечем;
Краще б мені не родитись, ніж бачити псів нечестивих,
Краще убити себе, ніж загибати від них!

1939 (у в'язниці)

МОГУТНІСТЬ

Править за вмістище час, і байдужа для вмісту є форма;
Але геєнни вири як не спалили її?
Правду жахливу збагнім: не потоп, не комета зловісна —
Злочин людини несе нашій землі катаклізм.
Скептик на кринії могутність божественну брав у людині:
Тяжко потугу свою в злому вона доведе.

1947

ПОНИЖЕННЯ ДУХОВІ

Тіло собрата, оковане смертю, лежить перед нами;
Чуємо туги тягар, чуєм пониження гніт.
Що ж несемо ми в глибинах своїх, що видовищем смерти
Тяжко понижене в нас? Дух несмортельний. Амінь.

1946

АФОРИЗМИ

Ми є життя будівничі. Зі зла і добра ми будуєм.
Стій, роздивися: котру в руки цеглину береш?

Правда одна. Хтось правду с вою проповідує? Горе!
Ворог її він або неук, безумець, сліпець.

Лжа і передсуд, що ціль виправдує засоби. Гляньте:
Засоби всюди і скрізь ціль визначають свою.

Час бережи. Неподібний до інших це скарб: не зростає
Він, а загубиш його, то не віднайдеш ніде.

Учить розлука любити отчизну; а серце, що завжди
Край свій любило, вона туги подвійної вчить.

Ідея і діла

Родить ідея діла — і схожість є кровна між ними:
Тінь є подоба завжді тіла, причини її.

СХІДНЯ МУДРІСТЬ

Бога признання є просте і кожній людині приступне,
Але спізнання його замкнене є для людей.

Хто є пророк? Відкажи без вагання: людина, що знання
Мудре мені подає з власного серця моого.

Містом є тіло твоє, де добро і де зло повеніє;
Ти в нім — султан, а твоя совість — великий везір.

Кожен подбай відмести від дверей своїх власних — і тільки!
Вулиця ціла і вся чистою стане тоді.

Погані мислі

Не перешкодимо ми, щоби вільно птахи не літали
Над головами у нас: мало нам сили на те;
Але спроможні ми завжди спротивитись птицям зухвалим,
На головах щоб вони гнізд не звивали собі.

1947

НА ПИСИ:

НАД ДЖЕРЕЛОМ

Я — кров землі. Прозора і співуча,
Негаснуча і невичерпна кров;
Я — забуття, я — вороття пливуче
І чарування радісних віднов.
Ти — син землі. Тож пий мене, живущу,
І міць безсмертності, в мені таємно сущу.

1946

НА БРАМОМІСТА

На камінь мій поглянь: він почорнів од літ,
Од їх ярливости і буревійних бід.
Тиран і войовник крізь мене йшли в країну,
Вони несли їй смерть, насильство і руїну.
Я жду. Бо прийде час, бо заясніє чин,
Потужний чин добра — і вступить Льоенгрін
Під сон склепінь моїх — і довершиться міра
Скорбот. Я розцвіту, немов троянда сіра,
У німбі слав його — і в ту надхненну мить
Хоралом ангельським мій камінь забринить.

1947

НА ФРОНТОНІ ДОМУ

Відкіль прийшов я і куди піду,
Не знаю сам. На утлім перехресті
Доріг моого пришестя і відшестя
Я дім поставив і смиренно жду:
Все стало і незмінне поза мною
Будується незримою рукою.
Буття є таїна. І лиш одно
Відчути малості моїй дано:
У домі вічності, могутнім домі
Всякчасні будем ми і незнікомі.

1948

НА БРАМІ КЛАДОВИЩА

Для тебе тлінням ми, о гостю, стали;
Ні написи на плитах мовчазних,
Ні намогильна зелень розбуяла,
Ні апофтеґми многомудрих книг
Тобі не скажуть, де ми є і хто ми.
А прагнеш ти спізнати невідоме,
Що ви звете убогим словом там, —
Стань, брате, написом і тлінням сам.

1946

НА ФРОНТОНІ ТЕАТРУ

Життя людей коротке, і трудна
Путь до мистецтва. Світла досконалість
Зворотні має — тъмяні — імена:
Біль пориву і праць тугу тривалість.
Але тим щасніше в легкий простір;
Виводить душу досконалий твір;
Звитягу радісну несе Прекрасне:
В житті дочаснім знати понадчасне.

1949

НА БРАМІ ПАРКУ

У кнізі соняшній моїх погод —
Весняній, тріумфуючій, недільній —
Начитник будь, уважний і прихильний;
Вчуваїся в неї — і забагнеш клейнод
Мого єства. Як заповіт зазовний,
Воно бринить у повноті любовній:
Ласкавий гостю, радуйся — і сни
Принадний образ вічної весни!

1948

НА СОНЯШНІМ ГОДИННИКУ

Лічу я тільки соняшні години.
Коли ж негода тінь похмуру кине
На землю, замикаюсь я в собі
І жду: доконче в синьому гербі
Небес прихильних мій волόдар стане.
Наземний гостю! Дні твої — прочани —
Нехай всякачасно будуть в осяйній
Святині радости! Коли ж прибій
Бушуючих скорбот схиляє плечі,
Коли нема заклять, немає втечі, —
Не мучся, друже, що не можеш ти
Скарб часу, даного тобі, спасти;
Вір: сонце невидиме, таємниче
Для вічних радостей колись покличе.

1946

Д А Р Д Е Р Е В А М

ДЕРЕВА

Дерево —— найстарша людина.

Індійська мудрість.

Ясної рівноти нема в людині:
Їй знаний глиб, їй знана мілина,
Осліпливій піддавшися гордині,
В які безодні падає вона!

Але блажен, для кого красномовно
Говорить задушевна німota
Дерев святих, для кого так любовно
Їх проповідь лунає золота.

I хто в дерев апостольство повірив
I їх покров довірливо прийняв,
Лжі не підхилиться — бо від кумирів
Дає свободу славний їх конклав.

I в час, як душу облягають раду
Видіння іншого буття, очей
Смарагдових прихильні міріяди
Глядять на гостя, соняшний єлей

Пливе в чуття розкотистим потоком,
I щастя, немислимє на землі,
Приходить віючим, вельможним кроком
I мир несе на мрійному крилі.

І в тиші серця, громозвучній тиши
Які знайду, які створю слова
Найурочистіші і найсвітліші,
Щоб вас прославити, о дерева!

Були ви радісним буття прологом,
І вірю я: з усіх істот земних
Вам тільки дано говорити з Богом
І знати мудрість янголиних книг.

І ваша праведність, небес відрада,
Єдино береже і берегла
Людей від кар без огляду й пощади
За злом кипучі, за страшні діла.

1944—1947

ДРЕВО ВШАНОВАНЕ

Люди, щоб славних мужів вшанувати, подоби з металу

Ллють — і гінкий п'єдесталь статуї зносить стрункі.

Щó спорудити, я думав, вдячна людина спроможна

Древам вельможним на честь і віковічну хвалу?

В гори навідався я — і гарячими стрілами захват

Груди мої пронизав: там, по бескетах тяжких

I по узбіччях суворих, драпуючи каменю голість,

Групи стояли тісні буків, ялин і грабів.

Мов п'єдесталь колосальний, одна верховина готична

Бук піднесла в височінь; чітко різьбилась на тлі

Неба сафірного лéгка сильвета його, а навколо

Благоснатиша була і боговійний спокій.

Слава тобі, о прамати-природо! Свій витвір шляхетний

В величі, гідній тебе, ти вшанувала сама.

1946

ЛИПА

Серцем, де сьомий владарствує місяць, я славлю ласкаву
Липу, утіху мою, дерево чистих тишин!

Полудень повно розлився; на небі, безмірно спокійнім,
Стали в дрімоті чуткій білі снопи оболок.

А серед нас єси ти, зелене, земне оболоко,
Чаром любовно-святним кличеш мій радісний крок.

Кротости пильна учителько, жоно між древ найлюбіша,
Липо, утіха моя, дерево древніх тишин!

Бджоли цілунком легким припадають до тебе — і довго
Легітні струни твої в соняшний прόстір бринять.

Ти, ароматів шатро, на душу мені навіваєш
Казку далеких країн — там народилися ми.

Там народилися ми і туди ми причалимо знову,
Радісно ми знєсемось в ірій безплотних бувань.

Істину цю нам вістять три голоси, повні поваби:
Літа, сердечних глибин і ароматів твоїх.

В вірі побожній тобі сліпучі вінки славословленъ
Я покладаю до стіп, липо, вістунко небес!

1935, 1946

ДУБИ

П. Д.

Вінчаючи осяйні краєвиди,
Дуби стоять, величність і краса,
І на собі, немов каріатиди,
Несуть омиті миром небеса.

Піду до них, до праотців, і сяду
При корені древесних скель. Свої
Виконуючи лагідні обряди,
Віддамся я маріння течії.

Зеленоверхі тайни палати!
Про сущого незнаний первовік
В солодкім прагненні його спізнати
Смиренно вас питає ученик. —

Але мовчить, впиваючи погоди
Дань соняшну, дубів живий віттар
Про переднинішні буття походи —
І тільки лепет горньої свободи
Шле з верховіття, свій найбільший дар.

1947

БЕРЕЗА НАД БУГОМ

Пригадую: весняний день, неділя,
Граніти і святкова синь води;
Тебе я стрів — і моєго дозвілля
Відтоді подругою стала ти.

На березі високім ти стояла
Свобідно, край тишинної тропи
І розвивала, вірна ритуалу,
Свій лист нерукотворної різьби.

Пригадую, як молодо і струнко
Твій стовбур в голубінь небесну біг,
Як між травою скромний цвіт медунки
Фіялкові побіля стіп твоїх.

І певністю свого життя ясного
Мене ти чарувала дві весни,
А потім розгримілися тривоги,
Мене овіяв вітер чужини.

І в дні бездомності, які нависли
Димами на путях моїх, весну
Стріваючи чужу, я спраглі мислі
За обрій мчу, в далеку далину.

Многопривітна, велелюбна Лада
В краю моїм без міри і числа
Розсипала щасливлячі принади
І дар магічний світла і тепла.

Знов, граючи осяйною лускою,
Пливе на південь обвеснілий Буг,
А ти стойш над кручею старою
І квітню рідному розкрила слух.

Гілля твоє, заткавшись листям юним,
Колишеться на леготі живім
У такт незримим і нечутним струнам
І в суголос до недостежних рим.

І знов ясніє певність можновладна
В тобі, о радісне земне дитя,
Яку ти зачерпнула нерозгадно
Із найсвітліших тайників буття.

1947

КАШТАНИ

I

Містам і людям віддані душою,
В яких тріумфів дніння золоте,
В храм захватів яких, мов пропілеї,
Ви вулиці весняні ведете?

Бо людським святам, славам і радінням
Є неприступний весь у сяйві глиб,
Що ним з цвітінням вашим благостинним
Вони, малі, зрівнятися могли б.

І згадуючи власну, невідкриту
Людьми отчизну, легітні раї,
Ви солодкокипучі грони цвіту
Так урочисто піднесли свої.

І краплі кармінові і янтарні
На сніжній біlostі — то, певне, слід
Екстаз, що в первовік нелегендарний
Свій розгортали піdnебесний літ.

В добу скорботи, рабства і наруги
Ви душам подихи потіх несли —
Але не з тим прийшли ви в місто, други:
Речей неявлених ви є посли!

II

Мине призначене — і в день владичний,
В день перетворення облич земних
Безсмертя промінь синій, блискавичний
Промчить прямінню вулиць сторожких.

Томління душ, одвічне і неясне,
Побачить, як без маски і знамен
Підноситься ество буття прекрасне
У найпринаднішім з своїх імен.

Далекості розкриють сині брами —
І люди, міріяди божих бджіл,
Ройтимуться щасними роями
В трояндах ароматних міст і сіл.

До вас, каштани, зір новий піднісши,
Розкішно догадаються вони,
Що найвеличніше і найповніше
Ви владно говорили щовесни.

І в гromoустий день чудес і слави
Всі в захваті видющому збагнуть
Благословенність вашої прияви
І через вас — людини горню суть.

1947

ЛІС ВОСЕНИ

В осінній день здаля на ліс поглянь:
Подвижник, він для істини і віри
Відкинув світ, його одіння сіре,
Його душа в обладі споглядань.

Але, під тишину гіллястих бань
Вступивши, бачиш ти царські порфіри,
Топазів перелив і золото щире —
Хто тут поклав своєї шани дань?

Збагнувши серцем учення високе,
Прийшов до Будди володар Ашока
Свій освятити скіптер і вінець.

I сяє зречення в земній окрасі,
I тішить дух двоодність іпостасі:
Цар лагідний і благосний чернець.

1947

О Т Ч И З Н І

З ВІКНА

Зимова сіра мла оповиває далі,
І чути: за вікном вітрів холодний ріг.
Тяжать покірливо дахів горизонталі
Додолу; а на них — однomanітний сніг.

Короткою мені не видалась ніколи
Зима. Та як її переживу в краю,
Де літо не кладе всерадісні престоли
І мимо нього путь веде святу свою?

Всім народитися в своїй отчизні дано,
Та даром є одно: духово бути в ній.
Ізгой бреде в світи — і як сувора рана
Він, дар богів, болить на чужині чужій.

1947, Авгсбург

ОТЧИЗНІ

Твоїх надхненних краєвидів мова
Поволі блідне на блідій межі
Моєї пам'яті. Без їх покрова
Тяжкі путі скитальної душі.

Шле ніч безсоння і порожню втому,
Не чую зову я твоїх доріг;
У млах, за вікнами чужого domу
Сивіє чужини скорботний сніг.

А за нічними і німими млами
Ти шепчеш, шепчеш предків заповіт
Безкровними, беззвукними устами:
Свій білий міт.

1947

* * *

Герольди літа: байбарис, шавлія
Цвітуть, і ліс синіє.

Надходить літо: бідних багатити
І спраглих напоїти.

На галяві в кущі свої зіновать
Проміння з неба ловить.

А застуми в лісах мовчать, як храми,
Навідані богами.

Нектár тишин розливсь над житнім морем,
Зеленим, неозорим.

Вгорі задумалися синь глибока
І сніжні оболоки.

І груди далей мрійно дишуть снами,
Що владні і над нами.

Моя отчизно! В дні скорбот і труду
Тебе я не забуду.

У пам'яті твого лиця не стерти
І смерті.

1946

МЕЖЕНЬ

Сонце в вільсі гіллистій
Гніздо променисте в'є,
І лугу розліг урочистий
Замрів — і в очах встає

Межень, весь, розбуялий:
Певна себе повнота,
Легкість повітря і далей,
Мир і могута свята.

І радує серце збідніле
Згадка про роки, коли
Межня отчинного сили
В душу мою текли.

Але по світлій хвилині
Смутним віddaюсь думкам:
Я спізнаю на чужині,
Чого не спізнав я там,

В отчизні, нині примрійній:
Давно, ще як був я в ній,
Невичутій, тиховійний
Межень минувся мій.

1947

СОН - ТРАВА

Весна розквітла, третя в чужій землі,
І радість ллється з рога прещедрого —
Але без сон-трави, о весно,
Я не умію радіти повно.

Вона дитинства дні супроводила,
В покоях завжди стіл прикрашаючи,
І завжди ціль була принадна
Любій гостині в борах квітневих.

Колись неждано день, білоросий день
По роках труду нас приведе домів —
Моїм очам утішно буде
Зріти тебе, о зело прекрасне!

Душа скитальця, довго відчужена
Від краю предків, тугою повниться
За ним, але подвійне щастя
Світлих побачень ростить розлука.

На думку красну мліючим захватом
П'яніє серце, дух мій підноситься;
Проте в утомі час похмурий
Острах і сумнів видіння студять.

Бо горе може статись: душа моя,
Бідою років бита і звітрена,
Твою красу і чари свіжі,
Цвіте отчизни, уже не прийме.

1947

* * *

Споріднені з небом, незаймані гори
Не знають понижень, не знають покори:
Тирана, що топче країни і скін
Приносить, не пустять вони до вершин.

А наш простосердий і кроткий чорнозем
Не міг опиратися бурям і грозам —
І гоном зловісним чи кроком тяжким
Ворожі віки перейшли понад ним.

І тільки могили, могили, могили
(То птиці, яким обпалилися крила!)
Ростуть на безмірній його рівноті —
І янголи плачуть об їх многоті.

Але у день гніву могили здригнуться
І раттю грізною до меж понесуться,
І зступляться там у потужні вали:
Щоб діти щедроти буття зажили.

І Дух Богоносний в ожилі долини,
Зичливістю світлий, велично прилине,
Об'явлень нових він посіє слова
І ніжно збере невичерпні жнива.

1944, Львів

ORIGO OBLITERATA

С. Гординському

Як меркне світ, як правду злочин боре,
Як душі ждуть живого джерела,
Поривом тоскним гнана, в дальні гори
Летить надії слабнуча стріла.

Де плавають в надхненному етері
Верхи чіткі, живе Володар Гір,
І, ним захованний, в святій печери
Дрімає чуйно громовий топір.

Камінні зносяться його палати
Між неприступних, диких стромовин,
А перед входом загадав палати
Повік священному вогневі він.

Тамтишина, велична і сувора,
Лиш пломінь плеще між потужних брил,
І легіні Владики, гострозора
Сторожа, оком нижуть небосхил. —

Нащадкам, що глухими віру славну
В початок свій високий і її
Відкинули, в святиню вікодавню
Заказано всі тропи і плаї.

Не зритиме їх плем'я нездужале
Прощура і Владаря! Пили
Їх малости приземної опали
Споріднення вельможного вузли.

Віки пливуть безрадісно і блідо,
Чар спогаду скувало забуття,
І — горе! — душам їх збіднілим ніде
Знайти відроджуюче омиття.

Та часом туги сколих незбагненний
Їх пориває в гори, в вишню путь —
Там благостині повів незреченний
Вступає в їх осиротілу грудь.

То Праотець безгнівний в супокої
Сказав, щоб гір стоглавий шир синів
Відрадою і легкістю тонкою
Для отяжілих і малих синів.

І знак суворого благовоління
Зве сліози, і їх очі в вись тишин,
В зазовне небо, в воздухи нетлінні
Несуться вслід за гоном верховин.

1947

КИЄВУ

Твого я не чую гомону,
О місто величне мое, —
Лише в ароматі спомину
Серце потіху п'є.

Ти послане нам і позначене
Дотиком вишніх крил;
Був перший твій камінь освячений
Любов'ю надземних сил.

Дар безлічі весен і осеней
Ще приймеш, як вічности син,
Ще ранок, живий і росяний,
Відродження — прийде він!

Пронизана світлами білими,
Щастя твого далечінь
Присниться мені, спочилому
По втомі земній. Амінь.

1945, Егенталь

ЛЬВОВУ

Смучуся тяжко я: біля підніжжя
Гори нещасть невже стойш і ти?
Невже і ти збереш криваве збіжжя
І будеш теж скорботний хрест нести!
Невже в гербі твоїм постане череп!
Невже тебе не захистять леви,
Твоя опора — і понурий жереб
Зламає сталь твоєї булави!
І згадує Почаїв серце тужне
І допомогу Матері Христа,
Що згубу стріл перемогла потужно
З височини сліпучого хреста...
О ви, подвижники, що безпечально
З землі в незнані царства відійшли,
Прийдіть на наші жалощі благальні,
Як порятунку світлого посли!
Блаженні духом, чисті серцем жони!
Ви подвізалися в монастирях,
Вростаючи в Добра одвічне лоно —
О згляньтесь, поможіть, розвійте жах!
Ви город свій любили і, смиренні,
За люд його молилися колись —
Дивіться ж: лиходійства незміренні
На люд і город грізно піднялись!
Понад домами охоронні руки
Сплетіть, благаю, в чудотворну сіть,
Промовте молитов магічні звуки
І хижу смерть од міста відверніть!

1944

ДО ЛЬВОВА

В далекості туманній тужить Київ,
Твій старший, твій первопрестольний брат;
Він, духа творчого високий вияв,
Повився в чорняву жалобних шат.
По ньому потоптом пройшла недоля,
Його шляхетний отемнила зір,
Блюзнірство чинить на його престолі
І чисті пориви жене в ясир.
В терпкій тривозі за твоє буяння
І за твою, о Львове, щасну путь
З останніх сил речу я заклинання:
Льва-Городе! Перетривай — і будь!
Нехай погрозливий, гrimучий голос
Перестороги піднесуть леви
Побіля брам твоїх, хай жoden волос
Не упаде з твоєї голови!
О Юріє, святыне непохитна!
Над містом величаво височай
І клич людей могутньо і привітно
Туди — під хрест неподоланий свій.
Народ, який призначення духове
В віках суворих ще не довершив,
Благослови на подвиг повнокровий
І на прийняття небувалих див.
І світлий Вождь (ім'я йому — Творіння!)
На замковій горі поставить список —
І в край прозрілий на його велиння
Надійде міт у сяйві райських риз.

1944

* * *

Доба повноти і потуги
Свій починає гін.
Сідаймо на коні, други,
Погляньмо на синій Дін!

Путивль, Переяслав, Галич
Душі і думи свої
Шлють, надхненні, у далечі:
Київ — серце її!

В нестримнім, огненнім поході
Стопчімо тьму лихоліть:
Ясніше по тужній негоді
Сонце нетлінне горить.

О мріє, нехай святиться
Довічно твоє ім'я,
Хай вічно буде, царице,
Над нами влада твоя!

Охоту і радість могучі
Будиш і кличеш ти:
Подвиг сліпучий, гrimучий
В безсмертя наше нести!

1945

* * *

Оболона, незриме тіло,
Що тримала в обіймах час
І тисненням рух будила
У нім, розпадеться враз.

І спиниться час і бути
Перестане собою він,
І коло віків розкуте
Розгорнеться в ряд один.

Обвіщаючи мертвим прокид,
Їх діла зовучи з-під плит,
Архангельських сурэм рокіт
Прониже затихлий світ.

Громозвучний наказ похопить
Воскреслих на суд страшний —
І обрії всі затопить
Племен і народів прибій ...

О ти, моє місто стражденне,
Скорбото моя і тепло,
Що в палючих бурях геєнни
Твоє серце мужнє пливло,

Нагороді радій: безпронинний
Твій біль і тавро зневаг
Кінецьсвітня оберне година
На перло беззахідних благ!

Височітиме вежа слави
Там, де буде вершитись закон,
І нестиме чоло величаве
В оболок білопінний вісон.

І твоє ім'я віковічне,
О городі рідний мій,
Розсіваючи сяйва владичні,
На вежі палатиме тій.

І будуть читати народи
У свіченні літер святих
Дієпис твоеї негоди
І весен дієпис твоїх.

Огорне їх подив побожний:
Що з міст земних многоти
Вшановане так вельмозно,
Так велико тільки ти!

А янголи будуть стояти
На вежі в рожах одеж —
І їх труб огримлять канати
Твій подвиг, подвиг без меж!

1947

* * *

Добра і чесноти друзі,
Спраглі заобрійних див,
Ми споглядаємо в тузі
Пустелю прадідних нив.

Могил німі легіони
Криють безлюдні поля —
І скорбна земля холоне,
І листя ронить гілля.

Ніхто бо не справить тризни
На них — ні жона, ні дитя,
Оплаче лиш вітер отчизни
Загиблих мужів життя.

Горе країні! Не вміла
Вона від біди заклять,
І захисту їй не вділила
Небес милосердна рать.

Але він проб'є — спасений
Кінець! Бо злочин і жах
Переросли допущене
В темних і гріших віках.

Впаде, впаде Неминуче
На сів нечестивих жмень —
І прийде кара гrimуча,
І гніву судного день!

1944, Віденсь

ПОВСТАННЯ МЕРТВИХ

День гніву — він настав! Зарокотала
Важка, провісна буря. В небесах
Помчала хмар розбурхана навала
І сутінь розлилася по полях.

Незнане щось — немов тумани срібні —
Припало ніжно до землі крильми
І в неї входить: таїна незглибна
Під судні довершається громи!

Здригнулася земля — і запах м'яти
Над нею хвилями зашелестів;
З полегкістю вона зідхає, мати,
Ожилих випускаючи мерців.

О жертви зла, замучені, убиті,
Осквернені у гідності своїй,
Настав ваш час! Настав по лихолітті,
Якому лютий спинено прибій.

До всіх яса! На півночі пустинній
Холодні розсуваються сніги,
І воскресають в них останки тлінні
У повноті колишньої снаги.

Кого не врятували нерозрадний
Плач, молитви, ночей безсонних біль,
Тепер вертає чудо можновладне
До рідних міст і до отчинних піль.

В чагарниках, на пустарях, у норах
Скелети коней будяться. Вони
Ворушаться, встають, стрясають порох —
І вже біжать на клич далечини.

І на бігу вдягаючися в тіло,
Їх табуни у таємничій млі
Мчать до воскреслих радісно і сміло,
Щоб їх везти до отньої землі.

О щастя: знати, що стрівання свято
Заступить тужного розстання ніч
І риси призабуті розпізнати
Осяяніх і дорогих облич!

Позагробовим існуванням сильні
І правдою ненашою міцні,
Вони оновлять, вої замогильні,
Буття основи, темні і тісні.

Щоб стерлися, в непам'яті втонули
Утрат і бід принизливі віки
І щоб не тъмарили тяжкі намули
Душі найглибші, світлі тайники.

В єстві живущих, плотю обважнілім,
Духовсти нової смолоскип
Вони розпалять радісним зусиллям
І в серці збудять аромати лип.

І де був хід, там буде літ співучий;
Біля джерел несмertної води
Розкриється для душ тропа квітуча
До синіх царств магічної звізди ...

Тремтіть, о слуги зла! В несамовитім
Упоснні, ви мислили: „Нема
Над нас потуги — і тремтячим світом
Перейдем ми, гріznі, немов джума“.

І ви топтали приписи і межі,
Ви сіяли порок, розтління, смерть,
Ви лиходійства вавилонські вежі
Підносили зухвало в чисту твердь.

Заглади слухайте ходу залізну:
З могил, з усіх усюд, з усіх чужин
Спішать воскреслі у свою отчизну
На чин нечуваний, визвольний чин!

Бундючний ум у пориванні чорнім
Не вигадає зброї проти них —
Він упаде з владикою потворним,
Що прихилив його до стіп своїх.

Бо зáсвіти, що довго так терпіли,
Потасні за тишею запон,
Прорвалися громами влади й сили —
І сколихнули весь земний закон.

І з неба, супроводячи когорті,
Течуть рухливі, світляні стовпи,
І шириться в крайні світло горде,
Як благовістя щасної доби.

Враз стрепенулись дзвони: батьківщіна
Вітає поворот своїх синів —
І звуків клекотюча хуртовина
Вирує над священним жахом нив.

І на чолі несвітської дружини,
Керуючи квадриг навальний біг,
У блискавичнім леті грізно рине
З мечем сліпучим сам Архістратиг.

1944, Віден

ARS POETICA

СПІЗНАЙ СЛОВА

Смію поетам пораду, довічно нову, нагадати:
Люблять слова, щоб про них думали пильно співці;
Вжитися в слово належить, промкнутися в нього, збррататись
Тепло — і стане воно знаком твоєї душі.
Труду не бійтесь, заплата бо жде вас відрадна і гойна:
Камені сильні немов, вправлені хистом чітким,
В цілості вірша, в високій і гордій стіні, непідхильній
Часові, будуть повік владно лежати слова.

1947

ЛАД У МНОГОТИ

Слів є відмінна природа: одні є скучні і сіряви,
Як придорожні пили; другі, як свіжий пісок
На узбережжях відлюдних, нам радують око і душу;
Мужнє гранітне зерно треті нагадують нам;
Інші — немов діаманти, що блиском споріднені з сонцем:
Розкіш таємну в душі будить їх радісна гра;
Їх бережлива рука на престоли до храму приносить
Або на свято душі трепетно з скову бере.
Хвален мистець, що не губиться в тій многоті різноцінній,
Слів спізнавати єство — майстра повинність тверда.

1946

IN NATURA VERITAS

Різного породу слів не смієш мішати у вірші,
Чуйний поете! Бо все, що є круг тебе, живий
Приклад являє відрубности: в ріках лише і в озерах
Мають водорості дім; вічний, нетанучий сніг
Та едельвайси ти знайдеш у горах лише піднебесних,
І по лісах не росте тирса безтінних степів;
Тільки в далекості є баобаби, секвої і пальми
І лиш у небі святім є оболоки святі.

1947

СЛОВА, ДО ТРАВИ ПОДІБНІ

Недруже! Ти, що не хочеш слів ієрархії в віршах,
Скажеш: „Неправда, бо є тихі, звичайні слова,
Що уживаються в віршах відмінного роду і сану!“
Рацію маєш: трава скромна повсюди росте!

1947

ПРЕОБРАЖЕННЯ ЗВИЧАЙНИХ

Aus meinen Festen schenk ich ihnen Farben.
R. M. Rilke

Мислі й чуття небуденні створили для себе на вираз
Теж небуденні слова. Світлі й вельможні, вони
Творять опору, обличчя і тон поетичної мови.
З ними в сусістві слова скромні, звичайні, бліді
Барв набирають яскравих, одежу святну одягають —
І, мов колона гінка, зноситься цілісний вірш.

1947

ПОЕТИЧНА МОВА

Мова є одність. Але пам'ятай, о поете: як в домі,
 В одності мови чіткий поділ на поверхні є.
Поверхи отже назвімо: є мова щоденних взаємин,
 Мова науки і є вповні відмінна від них
Мова поезії. Маєш її притаманність плекати,
 Але з народніх пісень форм і окрас не вживай.
Також і мови поточної, з побуту зрослої, в віршах
 Вирази чуйно обходь, строгости ліній держись.
Красна чи буде одежа, що моди в собі поєднає
 Різних часів? І букет, де поруч наших квіток
Пишні екзоти палатимуть, смак першорядний засудить.
 Друже-співцю, бережись! Не наслухай голосів,
Що закликають нещадно ламати у мовних палатах
 Стіни і перекриття: сресь у прірву веде!
Дім потерпілій здаля зберігатиме, правда, наоко
 Цілість свою, а проте жити негоже у нім.

1947

ОБРАЗ

Образ в гармонії бути повинен із цілістю вірша.

Не спокушайся у вірш образи вводити всі,
Що зарояться в свідомості творчій твоїй. Бо чинити
Образам, як і словам, строгий належить добір.
Як і слова, найповніше твій задум розкрити повинні
В службі високій вони. Їх течії гомінкій
Не віддавайся безвольно, — інакше бо з гіркістю ствердиш:
Задум замулився твій, не переконує твір.

1947

ГЕНІЯЛЬНІСТЬ

Ні, в геніяльності не вірять — так само, як вірити не треба

В те, що дерева ростуть, в те, що сіяє весна.
Річчю є іншою, що геніяльностю ми називаєм:
Значать слова саме те, що ми вкладаємо в них.
Критик прорік: геніяльний поет! — І тоді я питую:
Хто він, цінитель? Яка міра його для речей?
Як розуміє він світ і людину, мету і причину,
Де його Бог і закон, духу якого він є? —
В спосіб такий розгадавши цінителя, знаю я точно,
Чи випадає мені думку прийняти його.

1947

ДОБРО І ЗЛО

Тож не поет, хто лиш невпинно
Дзюркоче про добро і зло.
Поет — мотор! Поет — турбіна! ..
Поет — механік людських мас,
Динамомайстер, будівничий.
Повстань майбутнього сурмач,
Що конструує День над Ніччю.

Є. Маланюк: *Ars poëtica.*

Є непохвально про зло і добро — величини потужні —
Мову вести віршову лепетом кволим струмка.
Проповідь в вірші моральна не кожному, правда, удасться,—
В межах поезії все ж може цвісти і вона.
Річ безсумнівна проте: є виталищем доброго й злого
Світ наш — і кожен співець діє в виталищі цім;
Риба неначе в воді, він приречений в нім пробувати,
Десь, поза колом його не опиниться творцям —
І, без уваги на глум і гординю, чітка і владарна,
Всім почуттям і ділам міра етичного є;
Тож, безперечно, творець, що свідомий є блага і згуби,
Має клейнод, що його вирізнати межи творців. —
Отже, спитати я важуся: як поза злом і добром ви
Хочете вежізвести і розгорнути свій чин?
В сферу, овіяну чим, пориває мотор ваш невпинний?
Води які, о скажіть, вашу турбіну женуть?
Тверджу: сумнівен ваш чин. І душа моя острахом повна:
Бо чи не буде ваш День схожий на Присмерк і Ніч.

1947

CONTRA MACHINAM

Не випадає поетам іти на поклін до машини,
Заблуд — коритися їй, тяжко помститься на їх
Творчості він, бо машина є винакід розуму: як же
Дух запліднити співців може, бездушна, вона?
Чей же не так ви збідніли, поети, що вам доконечне
Треба, немов нуждарям, в цех машиновий іти?
Скаже вона вам про горе і радість, про смерть і бессмертя?
І чи заступить вона літніх красу вечорів?
Зовнішні речі існують, щоб ми про них суд свій уклали,
І в любомудрії та щільності має своє
Лоно і корінь. А з людських речей заслуговують правно
На поклоніння лише ті, що глибиною душі
І прозріваючим духом позначені. Гиньте, кумири!
Захватів царство знайти має в духовім поет.
Знаю, до тих або інших стовпів прив'язати мистецтво
Завжди бажання було, згубне для нього стократ;
Але ще більшого осуду варте, коли неоглядно
З власної волі собі робить конов'язь мистець.
Швидко літає літак, а проте красоті, що живе в нас,
Крила від того, бігме, ширші не стали. — Мораль:
Не існувати в мистецтві добі атомової бомби,
Як катапульти доби давні не знали мистці.

1947

ДЖЕРЕЛА І ДОРОГИ

Культура опливає світ.

Проф. С. Стасяк

Щó у надбанні духовім народу, з якого походиши,
Маєш обняти, мистцю? Все, де високий артизм
Є і значливість ідеї. Вживися у твори найкращі
І в простуванні своїм тропи від них поведи. —
Речі порушмо з черги, де ще нелад, тъмолюбна нещирість
Чи то фразерство сліпє голос підносять хрипкий.
Мужньо скажімо: майстерність і мудрість ненашого краю
Гідні того, щоби їх учнями стали мистці.
Людство єдине — говорить нам голос найвищої правди;
Ти є людина — і все, що сотворили в віках
Нації всі і племена, чужим хай не буде для тебе.
Не про жебрацтво, а зір мовиться вищий: бо дух
Віс, де схоче, бо світ обпливають ідеї ті самі
Згідно з законом, який не від людини пішов.
Тож не в'яжись забобонами темних, приземних теорій, —
Сміло вступай у віки, сміло в народи ввіходь
І з найдобірніших лоз многогронний, вібруючий соком
В радості духу твого пильно зberи урожай.
Гріх чужолюбства? Облуда! Бо раз в несвоїм ти шляхетне,
Гарне і гідне відчув, знай — і в тобі воно є;
Є і було, очевидно, бо явним стає, що доконче
В скритому стані у нас мало лежати в душі.
Критикам же покажи, доведи, як багато в культурі
Нашій такого, що їх духові вповні чуже,
Навіть вороже; імення назви їм, назви їм і твори —
Всім і всьому появі слушність високу твою.

Національне — це значить: велике, духовно достойне,
Вічне, значне — і коли з'являться також і в нас
Твори, яким прислухатися будуть народи, — радімо:
Національне і ми маємо *par excellence*!
Дві величини вирішують вибір в ненашому: мудрість
В світоглядовім кругу, смак — в естетичних речах;
Сmak має бути найтонший, а мудрість — найглибша. Питаєш,
Як їх набути? На жаль, тут панацеї нема!

1947

МИСТЕЦТВО, ДОБІ СУЧАСНЕ

Часто вважалось поетам, що слово велике в мистецтві
Їм, як обранцям, дано мовити потомним вікам;
Повною змістів нових їм здавалася власна епоха,
Втілити значність її порив плекали вони.
(Мислить подібно юнак: ніби так не любив ще ніколи
Жаден, як він, і ніхто радостям так не радів).
Я не дивуюсь, обітниці роду такого і гасла
Чуючи поруч: наш світ є безнастанна — на жаль,
Часто немила — повторність. Від заблуду нас порятує
Істини знання тверде, що історична доба
Не рівноважна добі у мистецтві. Потік між потоків,
В мірі найпершій своїм бігом мистецтво живе;
Самодостатні закони є в нім, і вони спричиняють
Літ і буяння його, як і безкрилий застій.
Все, що епохою зветься, було вже не раз: катаклізми,
Війни, технічні дива, перевороти і кров.
Вглянися в віки, ти побачиш: мистецтву так звані епохи
Шкодили тяжко частіш, ніж допомогу несли.
Співіснування мистецтва з добою є річ безсумнівна,
Але залежність пряму око не знайде тонке.
Дві величини мистецтво формують: артизм і значливість
Внутрішня; їх осягнеш — створиш в мистецтві добу.
Але що пишеш ти в першім столітті чи то у двадцятім,
В суті і з себе само важить найменше, повір!

1947

ПОХВАЛА МИСТЕЦТВУ ДОБИ

Мудрість, напившись глибин златоводих, давно вже створила:
 Все, що людині життя людське принести могло б.
Найнеприступнішим є щонайвище. Тому, як не гірко,
 Вищої мудрості плід ширшим набутком не став.
Отже і людська історія в мірі то більшій, то меншій
 Злочином перед лицем духу і блага була.
Ми по війні демонічні — спустошені, тугую биті —
 Бачимо, як на поріг згуби своєї прийшов
Світ. І проміння потіхи є в тім, що дедалі то глибше
 Думка поймає уми про доконечність добра.
Роздумом гострим і зимним, без серця, доходить державний
 Муж, що дорогами зла далі не можна іти,
В доброї волі законі ходити держави й народи
 Мусить конечне, а ні — прірва понура їх жде.
Чуйна свідомість мистців, розрушена жахом недавнім,
 Має ідеям живим вираз подати живий —
І як окрилений пензель, хвилююче слово й магічний
 Звук допоможуть добру ствердити вічний тріумф
І відвернути від світу геснну, — в піднесенні серця,
 В захваті я прокажу: слава мистецтву доби!

1947

ОСІЯННЯ ДОБРОМ

Але без міри значливіше, ніж розмислова, холодна
Згода ума на добро, є осіяння добром;
Мир, ароматну свободу, краси розуміння сліпуче
Чуйній, недільній душі в громі дарує воно;
В кім благодать розточилася сяйва прекрасного, — рівним
Чує з богами себе, смерть не жахає його. —
Рідко приходить добром осіяння: бо груба природа
Наших площин буттювих для щонайвищих речей;
Але потуга його неомірна — і потім, в перебігу років
Згадка про нього сама чар поновляє святий
В обраних, дух у нещасті міцнить і спокоїть чудово
І розчиниться в ділах тьмяних чуттям не дає.
Дороговказ у нім мають мистець і мислитель, опору,
Явний чи таємний ґрунт і непомеркний покров.

1947

МАГІЯ СЛІВ

Хочеш стопити слова і одержати форму? Намарне:
Слова наказом ясним форми нові постають!
Слово поета не є подобизна речей недокровна —
Хай виринає воно з віщих душевних глибин!
Будиться в ньому тоді пориваюча, владна потуга,
Чар і свобода. Плекай радісну магію слів!

1947

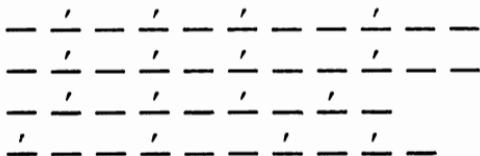
ДО ОРФЕЯ

Отче вельможний поетів і душе трисвітлив, Орфею!
В вірі побожній твою кличу верховну я тінь,
З самости темної визволь, з неласки відрубности вирви
Душі співців, покажи путь неподільності їм;
Дай їм потуги своєї і з серцем великого світу
Лагідно їх пов'яжи вищого спраглі серця!
Вождю і друже божественний! Словом навчи їх магічним
На отяжілій землі свіtlі творити дива.

1947

ПРИМІТКИ

1. Цикл „Причал мандрівним“ об’єднує речі, написані в 20-тих і 30-тих роках, потім утрачені і згодом відновлені з пам'яті. Деякі з них були по відновленні переопрацьовані; відповідно до цього автор позначає їх двома датами: написання і перероблення.
2. Цикл „Ars poëtica“ написаний під час літературно-критичної дискусії на еміграції в 1946-48 рр. і є відповідю автора на ряд порушених у дискусії ідейних і формально-мистецьких проблем.
3. Афоризми, об’єднані заголовком „Східня мудрість“, взято з прозових текстів у книзі Карля Нетцеля „Oestliche Weisheit“ (Starnberg am See, 1946).
4. Диптих „Музика“ (в циклі „Причал мандрівним“) завдачує своє постання другій картині опери Н. Римського-Корсакова „Садко“.
5. Вірш „Origo oblitterata“ (в циклі „Отчизні“) навіяній п’есою С. Гординського „Володар гір“ (неопублікованою).
6. Вірш „Сон-трава“ (в циклі „Отчизні“) написаний алкеевою чи алкаїчною строфою. З огляду на незначну поширеність цієї строфи в українській поезії, вважаю за потрібне подати її схему:

М. О.

З М І С Т

	ст.		ст.
Слово	5	На фронтоні театру	53
ПРИЧАЛ МАНДРІВНИМ		На брамі парку	53
		На соняшнім годиннику	54
Книги міста	7	ДАР ДЕРЕВАМ	
Преображення	11	Дерева	55
Північ. Безсоння	13	Древо вшановане	57
День падає	13	Липа	58
Мій ум отемнила	14	Дуби	59
З високих веж	15	Береза над Бугом	60
Напоєні світлом	16	Каштани	62
Щастя велике	17	Ліс восени	64
Здаля бринять	18	ОТЧИЗНІ	
Початок вересня	19	З вікна	65
Музика	20	Герольди літа	68
Вістка	22	Межень	68
Я знаю дім	23	Сон-трава	69
КАРБИ І КОЛА		Споріднені з небом	70
Великден	24	Origo oblitterata	71
По негоді	24	Киеву	73
Не можу, а мушу	25	Львову	74
Днів тіні йдуть	26	До Львова	75
Весна 1946	27	Доба повноти і потуги	76
Твоє ім'я	29	Оболона, незриме тіло	77
Я не скажу тобі	30	Височітиме вежа слави	78
Оболоками	31	Добра і чесноти друзі	79
День пахнув	32	Повстання мертвих	80
Гляджу в майбутнє	33	ARS POETICA	
Лист	34	Спізняй слова	83
Балада про час	35	Лад у многоті	83
Перші сніжинки	37	In natura veritas	84
Pilgrambryecke	38	Слова, до трави подібні	84
ТА ЕХАТА	39	Преображення звичайних	84
Відхід лісів	41	Поетична мова	85
До рідних	47	Образ	86
Жаху багато дознав я	47	Геніяльності	86
Те, що буде святій	47	Добро і зло	87
Могутність	48	Contra machinam	88
Пониження духові	48	Джерела і дороги	89
Афоризми	49	Мистецтво, добі сучасне	91
Східня мудрість	50	Похвала мистецтву доби	92
НАПИСИ		Осіяння добром	93
Над джерелом	51	Магія слів	94
На брамі міста	51	До Орфея	94
На фронтоні дому	52	ПРИМІТКИ	
На брамі кладовища	52		95

Відзначаючи п'ятдесятлітній ювілей М. Ореста, на видання цієї книги, за почином Яра Славутича, повними паями склалися: Олег Зуевський, Михайло Регуш, Левко Ромен, д-р Микола і Володимира Ценко, книгарня „Базар“ (822 Н. Френклин вул. у Філадельфії), книгарня „Говерля“ (41 Іст 7 вул. в Нью Йорку), крамниця „Мода“ Т. Бак-Бойчука (862 Н. Маршал вул., Ф.), крамниця „Торгівля“ І. Антоняка (800 Н. Маршал вул., Ф.), крамниця „Маріїна Гросерня“ Євгенії Новаківської (832 Н. Маршал вул., Ф.). Видавництво „Америка“ в особі ред. Богдана Кравцєва закупило частину накладу.

До видання причинилися дрібними частками такі особи з Канади, США, Аргентини та Австралії: проф. Петро Андрусів, Семен Богословець, Богдан Бойчук, д-р Іван Богачевський, Оксана Бринь, Василь Вітошинський, Ніна Ганіна, Михайло Головатий, Гаврило Гордієнко, Олексій Гордієнко, Зосим Дончук, Зиновій Дятлович, Варя Корнієнко, Ігор Качуровський, Наталка Іщук, проф. Володимир Міяковський, проф. Петро Мегік, Іван Сенько, д-р Богдан Старух, Іван Перов, Богдан Ухач, інж. Іван Харамбура, бл. п. д-р Лонгин Цегельський, пані Чайківська, Дмитро Чуб, Ігор Шанковський, Роман Швед, диригент Сергій Шевченко, інж. Лев Яцкевич.

Безвідсоткову позику зголосив інж. Анатолій Штанько. Містець Михайло Дмитренко виконав обкладинку майже безкоштовно.